

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 19.

V Trstu, dne 1. oktobra 1921.

Leto II.

*Nemoč nima nikdar
prihodnosti.*

Brand.

Zvezina delegacija mi je izročila uredništvo »Učiteljskega lista« in reči moram, da me je ta sklep razveselil. Vem pa dobro, da niso vsi soglašali s to odločitvijo in vem, da Zveza nima najboljših časov. V takih časih je treba optimizma v srce, živega, velikega prepričanja, da pride rešenje le iz poštenega dela.

Kaj je naloga našega glasila? Čuvati našo šolo, dvigati jo, skrbeti za rod, ki raste v njej. Kjer neha uradna skrb za to ljudsko ustanovo, tam začne naše delo, teoretično in praktično. Učiteljstvo najbolje pozna ljudsko šolo, zato je povsem naravno, da govori o njej in o vsem, kar je ž njo v zvezi. Govori s čistimi nameni, zato je potrebno, da govori. Smešno je naziranje, da bi bil »Učiteljski list« organ, kamor izliva učiteljstvo svojo zlovoljo, da bi oviralo delovanje šolske autoritete. Ne! Povedati hočemo le resnico, ker je potrebna in ker ima moč, da naposled vendarle koristi, čeprav so župančičevemu goslaču, ki jo je sviral, gosli na glavi razbili. Dolžnost našega glasila je, da išče resnico in jo pogumno kliče v javnost. To bo delalo, pa naj mu ugodni ali neugodni vetrovi črtajo pot!

Razen koristi šole imamo učitelji, ki živimo v prvi vrsti od trdega dela v šoli, še dovolj skupnih interesov, za katere lahko stojimo vsi v eni črti, ko so ogroženi. Kdor se tukaj umika, je izdajica, ki greši predsem sam nad seboj. Življenje ni otok blaženih, življenje je nemir, je presnavljanje, je vrtinec in težko je šibkemu v njem, ko se zgriinjajo vetrovi. Ali tisti trenutek, ko posamičnik omaga, tisti trenutek se skupna volja uveljavlja. Mimo križajočih se idej, preko meteža dnevnih borb vodi do koristi šole in stanu le ena, ravna pot. Vsak naš korak bodi tak, da vzdrži kritiko s stališča pravstvenosti, ki je neporušna kot granit. Karkoli storimo, naj bo združljivo s častjo slednjega izmed nas. To leži že v bistvu našega vzgojnega poklica, vendar je šele naše glasilo, ki nas veže, ki odseva skupno voljo in ki nam kaže preko majhne borbe osebnih koristi v močne postojanke za skupne cilje. Zato je »Učiteljski list« bojno glasilo.

Končno pa je tudi središče, ki urejajo vse naše delo izven šole, vse naše kulturno in gospodarsko delo. Ne morda s fanatizmom malih ljudi, temveč z jasnostjo poštenih borcev, ki ne iščejo sebe, ki jim je usojeno, da delajo za skupnost. Ni ga stanu v narodu, ki bi s tolikim ognjem in s tolikimi žrtvami delal za druge, kakor ravno učiteljski. V velikih središčih in v pozabljenih selih, skritih med tesnimi gorskimi stenami razsipamo svoje moči, naš trud, naša žrtev je ogromna vsota kulturnega in gospodarskega dela med našim ljudstvom. Ali smo prejeli kdaj plačilo za vse to? Nikdar! Drugi so poželi, kar je učitelj sejal čestokrat v krvavem potu svojega obraza. Tudi zdaj ne vprašamo plačila. Ali za to, kar smo in kar bomo nesebično razsuli svojih energij v vse vetrove, za to žrtev terjaj učiteljstvo svojo besedo v javnosti, ki ne bo škodljiva, kadar jo bo govorilo za ljudstvo.

Prosim vse dosedanje sotrudnike, da ostanejo zvesti glasilu in prispevajo s poljubnimi članki za njegov razvoj, da bo res naše, učiteljsko glasilo, zrcalo naših učiteljskih stremeljenj. Dasi je predvsem stanovski list, bi vendar ne vršil svoje naloge, ko bi ne šel

vštric s časom, ko bi ostal gluhi in slep za vse nove misli, ki se prav v naših dneh dvigajo iz velike, titanske borbe duhov. Prepričajmo se, da si naše glasilo ne sme samo zapirati obzorja, če hočemo, da bo učiteljstvo res to, kar hoče biti: največja organizacija kulturnih delavcev v našem ozemlju.

J. Pahor.

V VIPAVI

*Glej ta dolinski svet,
te zlate vinske griče!
Te nič, te nič ne miče
njih južni sad in cvet?*

Žal, ni bila lepota, ki nas bi klicala v ta solnčni dolinski svet, nad katerim se izgublajo zadnji robovi svetlega južnega neba, bili so drugi vzroki, ki so nas prisilili, da smo morali zborovati v zatišju vipavske doline, nekoliko težko dostopne, zakaj prvotni namen je bil, da zboruj delegacija v Postojni. Že to dejstvo samo na sebi nam je klicalo v zavest, da ne živimo v časih, kakor bi jih želeli, temveč da je še vedno vse naše delo, četudi vsmerjeno proti lepim ciljem ljudske naobrazbe in s tem gospodarskega in kulturnega dviga našega kmeta, ki se trdo bori za obstanek, našega delavca, ki brezposeln s strahom gleda, kje naj vzame košček kruha za svojega gladnega otroka, da je še vedno vse naše občekoristno prizadevanje izpostavljeno nezdravim potresnim sunkom razrahlanih tal. Odkrito moramo povedati, da ni prav, če naša organizacija, ki ima vzlic vsem svojim notranjim miselnim in taktičnim nasprotstvom vendarle toliko trdne življenjske sile, da združuje vse slovansko učiteljstvo Italije v eno telo, če taka organizacija, ki se sama vzdržuje v ravnotežju, ne more brez ovir do zadnjega trenutka na svoje delo za ljudstvo. Sicer je kratka dveletna zgodovina Zveze pravzaprav najprej le borba za goli obstanek, mučna in težka, da prenašamo organizatorne sile naših najkrepkejših mož, toda to še ni dokaz, da mora biti samo trda borba za obstanek. Nasprotno! Obstoj Zveze v kljub vsem neprijaznim zvezdam, v kljub največkrat neupravičenim oviram je le dokaz več, da je v kulturnem življenju teh zemelj potrebna in da bi morale oblasti, tako višje kot nižje, ako resnično velja zanje oni klasični rek, da je blaginja ljudstva navišji zakon, tako organizacijo kot važno činjenico civilizatornega procesa z državniško modrostjo upoštevati, vsaj upoštevati, a nikdar zatirati. Oblasti bi morale vedeti, da načelo samouprave ni najslabše; največja državna tvorba moderne zgodovine, angleški kolos priča za to! Prav tako je resnica — med vojno in po vojni smo doživeli sijajnih dokazov — da je samodržstvo najnesrečnejša vladavina, ker zahteva od ljudstva žrtev, ker mu samovoljno nalaga bremenja preko njegovih moči in ker s tem, kar je ljudstvo dalo v splošno korist, gospodari po svoji volji, ne v interesih javnosti, temveč največkrat nepošteno, koruptno, ker brez vsakršne kontrole. Z uradništvom je res mogoče vladati ljudi, toda kako, to je drugo vprašanje! Tudi učiteljstvo se je že klicalo k rešitvi nujnih šolskih problemov v naši pokrajini, vendar na način, o katerem ni nikdar mogoče trditi, da bi bil svobodoljuben. Pri okrajnih učiteljskih konferencah se je učiteljstvu kratkomalo reklo: o tem lahko govoriš, s potrebno zmernostjo seve, o drugem nimaš besede! Ali se na ta način lahko rešijo pereče

stvari? Menda nikdar ne! In dosledno temu so oblasti potiskale ob stran vsako svobodno organizacijo stanu, ne meneč se za to, da so jo s svojim kratenjem svobodne besede učiteljstva pravzaprav najbolj utrjale, delale potrebno. Čas, ki je najnepodkupnejši sodnik, bo povedal, da je bilo to malodušno in ozkosrčno delo slabo. Zakaj? Enostavno radi dejstva, da je že od stvarstva položen v človekovo bistvo nagon samoohrane in da ni stanovska organizacija dejansko nič drugega kakor posledica tega naravnega zakona. Ker pa je posamičnik majhen in neznoten v boju za svoje koristi, atom v veliki življenjski borbi, brez moči in sredstev, mora iskati opore pri tistem, ki se kakor on sam bori za nujnejše, da ne podleže in propade. Učiteljska organizacija je torej iz potreb rastoč organizem, ki mu je namen varovati pravne in gnotne koristi stanu, toda ne pod geslom sebičnih, nenravnih interesov, temveč vedno v dobrobit javnosti, torej v službi idealizma. Taka organizacija je nujno upravičena in politična modrost bi govorila, da se ji ne stavijo na vsak korak najtežje ovire, ampak se ji celo stremljenje olajšuje, ker je najboljši korektiv upravnega in zakonodajnega absolutizma. Če je v organizaciji združeno vse učiteljstvo brez razlike barv, je stališče oblasti toliko lažje. Vsekakor je organizacija tvorba, ki se zaveda odgovornosti in jo v polni meri prevzema s tem, da dela javno in ima na svojem čelu ljudi, ki so že po zakonu sprejele odgovornost za vse dejanje in nehanje organizacije.

Učiteljstvo ne more nič proti temu, da je vsa človeška družba zgrajena pod silo zakona individualizacije in socializacije, ne more nič za to, da naš stan bodisi zavestno ali nezavestno sledi neuničljivemu družbenemu zakonu ter si snuje obrambne organizacije ne more nič zato, če je tako druženje komu prijetno ali nadležno. Da je pa združevanje naravno, in torej nujno in neprepredljivo to pa lahko povemo, ker je vsako drugo naziranje zgrešeno in zgolj optična prevara v vsem javnem življenju. Dostavljamo le, da je naloga državne avtoritete, delo in važnost takih organizacij pravilno ceniti in uvaževati torej politično modro uporabljati in ovirati le tedaj, ko se odločno pokaže zloraba društvene in zborovalne svobode. Da ne bo kršenje te svobode nikdar prekasno, zato pa jamčijo dovolj vsa nešteta sredstva, ki jih imajo oblasti na razpolago.

Drugače je delegacijsko zborovanje v Vipavi jasno pokazalo teženje učiteljstva in šole proti normalnim razmeram, proti takim razmeram, ki kličejo neko stanovitnost, neko stabilnost in red v nestalnost časa in njegovih preobratov. Pokazalo je, da se šolstvo in vse, kar je ž njim v zvezi, ne da potiskati nazaj v one oblike, iz katerih se je razvilo, kakor ni mogoč razvoj sadu nazaj v cvet. Ne v idejnem, ne v upravnem pogledu ne moremo v preživele razvojne oblike! Nedvomno, mogoče in potrebne so razne spremembe, toda bistvo bo vendarle ostalo nedotaknjeno ker je resnica, da je ravno najnižje šolstvo še najbolj moderni del šolstva sploh in njegov najmanj kočljiv problem, že radi tega, ker je ljudsko, stoječe torej na dolžnosti šolske obveznosti in ker odgovarja več ali manj potrebam elementarne ljudske naobrazbe. Vzemimo, da se v naših ljudskih šolah goji namesto nemškega militarizma kulturna zgodovina italijanske zemlje, posebno še z ozirom na trpljenje in ustvarjanje nje največjih du-

hov, kdo bi ne priznal, da je to v korist mladine, ki šolo poseča! Toda če se bo gojil oni plehki patriotizem, ki vidi v človeku srednjeveškega podložnika, čegar prva pravica je ubogati vseskranja in vsevprek, bo tako prizadevanje samo mrtva črka, kakor je bilo zadnja desetletja. Naloga oblasti tedaj ni najmanjša in zahteva ostrega ušesa, ki čuje utripe novega časa in novih potreb. Vsaka doba v zgodovini ima svoj pečat, svoj odznak, z drugo besedo: duh časa se menjuje in proti njemu je uradniški stroj brez moči. Tudi v atavističnem kurzu bo v šoli učitelj ona živa sila, ki se duhu časa nikdar ne more popolnoma odtegniti in pod njegovim vplivom bosta vzgoja in pouk, medtem ko je vsak drugi vpliv le še posreden. Kakor je stala šola pred dvemi, tremi desetletji vsa pod individualističnim naukom, tako se zanašajo zdaj v njo nove misli, ker ni mogoče zabraniti, da ne bi ideje rastle z rodovi. Je pač tako, da lega prah na predpise, da poru-menevajo in trohne in propadajo kakor star pergamen in da gre življenje svojo zmago-slavno pot vedno dalje, vedno višje!

Z mrtvim uradniškim strojem se torej živ organizem, kakršen je šolstvo, ne more uravnavati. Šolstvo je radi ljudstva in ljudstvo nosi njegova bremena. Zato je povsem pravilno, da tudi ljudstvo govori in soodloča o njem po svojih zastopnikih. Ali kakor je birokratizem šoli poguben, tako ji ni vedno v korist vrvenje političnih strank, ki so več ali manj nosilci in izraz ljudske volje. Absolutno prevladovanje enega ali drugega je vedno stvari v škodo, zato je treba od časa do časa najti ravnotežja ter ga položiti v zakon. Vsa zakonodaja pa ni v resnici nič drugega kakor izraz vladajočih razmer, gospodarskih in kulturnih potreb, iz česar sledi: 1. da se šolska samouprava, kakor je obstojala v naši deželi že pol stoletja, zopet vzpostavi, ker se sicer vrši nasilstvo nad razvojem in 2.) naj se zakonu vrne njegova družabna svetost, dokler ga ne nadomesti boljši, času primernejši, ker je sicer žrtev samovolje in brezzakonja predvsem učitelj. Teženja za redom, ki ga daja dobra zakonodaja, kakor se je pokazalo na delegacijskem zborovanju, je torej povsem umljivo, če hočemo zavarovati šolo pred škodljivimi sunki, če hočemo ohraniti eno najvažnejših ustanov širokih slojev, njegov prapor demokratizacije in sredstvo za borbo s temo.

Učiteljstvo lahko govori. V teh zadnjih letih je marsikaj videlo in se marsičesa naučilo. Le molčalo je preveč, zato zdaj tem lažje pove svoje misli, saj so mu vsi nezreli eksperimenti v šoli, vse neštete napake poklicanih in nepoklicanih jasno pokazale, kakšne slabosti in vrline ima vsa ljudskošolska zgradba, vsa zakonodaja, ki se tiče šole. Prej ali slej bo treba vse ljudsko šolstvo, doslej prepuščeno upravnim in zakonodajni samovolji, strniti v enotnem šolskem svetu za vso pokrajino tako, da bodo okrajni šolski sveti in samoupravna mesta v njem neposredno zastopani in da se bo vse osrednje delo vršilo v dveh ali treh skupinah, torej za slovenske, hrvaške in italijanske šole ločeno. Kakor se je zanesel v naše šole največji kaos ravno s tem, da so se vsi posli v kompetenci okrajnih šolskih svetov predali deželnemu šolskemu svetu

(ali bolje: III. uradu generaln. civ. komisarjata) in nekoliko tudi pokrajinskim poverjenicem, tako se bo odslej zmeda začela spet od kraja z določanjem delokroga okrajnih šolskih svetov, ki se počasi in silno previdno spet zbuja k življenju. Morda bodo upravne volitve razrešile ta nesrečni voz, skrajni čas bi že bil!

Kakor hitro bo pa šolska samouprava v normalnem tiru, upamo, bo rešeno tudi danes nevdržno pravno stanje ljudskošolskega učitelja. Ne bo mogoče drugače, tudi učitelj bo spet moral imeti trdna tla zakona pod seboj, bo moral biti na jasnem, kje je meja med tem, kar sme in kar mu ni dovoljeno. Le na ta način se bo napravil jez krivicam, s katerimi se mora naša organizacija ukvarjati bolj kakor kadarkoli poprej, saj bo kmalu za vsako šolo posebej tudi poseben kodeks grehov in zločinov, ki jih tolikokrat zagrešimo, ne da bi niti poznali vso njih usodno težo in se s strahom zavemo, ko je že padla železna kocka krivde. Ko bi oblasti bolje poznale socialno dinamiko, bi bilo to boljše za šolo kot važno socialno ustanovo in bi tudi via dolorosa ljudskošolskega učiteljstva ne bila tako mučna in trnjeva! Ponavljamo: ne bo v škodo državi in zdravemu razmerju dveh ljudstev, ki ju je zgodovina na tem ozemlju postavila drugo ob drugo, če bodo oblasti z modernim, svobodoljubnim kriterijem skušale razrešiti problem tako pomembne in potrebne institucije kot je ljudska šola! Nedvomno je, da bo učiteljstvo z vsemi močmi podpiralo tako civilizatorno prizadevanje oblasti, da se končno vendarle uniči strup, ki so ga včasih morda namenoma prilivali v naše razmere in ki ga ravno kratkovidnost in ozkosrčnost nikdar ne bosta izžgala iz gnojnih ran. Naj se ne pozablja, da je učiteljstvo činitelj, ki lahko mnogo pripomore k ozdravljenju javnega življenja!

Še o nečem bi lahko razmislili po delegacijskem zborovanju v Vipavi, o notranjem razmerju učiteljstva, ki je organizirano v Zvezi, toda k temu vprašanju se povrnemo o primerni priliki.

Podrobno poročilo o Zvezinem delegacijskem zborovanju.

Delegatje učiteljskih društev so prispeli v Vipavo večini že v soboto 10. septembra. Spoznali pa so naglo, da organiziranje ni ravno najlepša slovenska čednost. Javili so se že pismeno za prenočišča, vendar ni stvar šla v redu, delegatom niso bile zagotovljene postelje, dasi — vsaj kazalo je tako — bi jih bilo za silo dovolj. Tudi predvečer zborovanja bi se lahko vse lepše razvil, ko bi imeli v vipavskem okrožju boljšo organizacijsko roko in nekoliko izkušnje za tak slučaj. S prireditelji koncerta brez velikih pretenzij in blizu brez vsakršnih stroškov bi dobili dovolj sredstev za kritje izdatkov pri pripravah zborovanja, obenem pa bi napravili udeležencem kongres prijetnejši, velika rodbina učiteljstva bi si bila bližja, spomin bi bil vse lepši, vse toplejši! Nečemo nikomur ničesar očitati, ker vemo dobro, da je tako pripravljanje vedno nevhvaležno in da pade navadno na rame

na redkih posamičnikov, omeniti pa je vendar treba, ker ni vseeno, kako preživimo dvoje izrednih, redkih dnevov v letu, ko pregledujemo svoje vrste. Nismo bogati na močeh v stanu, a tudi ubožni še ne, dokler nas je osemsto pod enim krovom.

V nedeljo 11. sept. kmalu po 9. uri se je začelo zbirati učiteljstvo v krasni, glasoviti dvorani... zagrnjenega solnca: do 120 oseb, od teh komaj polovica, morda niti ne kot delegatje. Predsednik Germek otvori zborovanje, poudarjaje, da smo še tu, ker je taka naša dolžnost in ker ne maramo biti po sili »mučeniki«. Kdor hoče biti nemogoč, je lahko v eni uri in še prej, toda mi ne smemo biti nemogoči, ravno nasprotno! Obsoja napade, ki padajo na Zvezo z Goriškega, ker niso upravičeni. Razmere niso povsod enake in na Goriškem se morda sme več ko drugod, radi tega mora imeti tudi kritika različno merilo. Spomni se rajnekega ravnat. Schreinerja in pokojnih učiteljev Bertoka, Paškulina in učiteljice Ivančičeve. (Navzoči vstanejo.) Nato pozdravi navzočega župana Vipave g. Petrovčiča in zastopnika v okr. šols. svetu g. Žnidaršiča. Javi pozdrave tov. Bafa, Punčuha, Krškega učit. društva, ki so sedaj v Jugoslaviji in prečita brzojavni pozdrav poslanca Podgornika. Po klicanju delegatov, ki jih je precejšnje število izostalo in ki naj se ne volijo drugič v delegacijo, da besedo g. Petrovčiču. Župan vipavske občine želi zborovalcem uspeha, ki bo stanu in mladini v korist. Vzklika učiteljstvu, ki vrši kulturno delo, nakar pozdravi delegacijo in še posebno tužne Istrane, ki jim je najtežje, tov. Lampret kot novi predsednik Postojnskega učiteljskega društva.

Preiti bi imeli k tajniškemu poročilu Zveze, pa zaprosi besede delegat Bollè: Člani Zveze nismo vsi istega političnega prepričanja, kar bi se moralo v organizaciji upoštevati. Videli smo pa, da je tov. predsednik posetil zborovanja učiteljskih društev s pozivom, naj pošljejo na zborovanje delegate, ki bodo glasovali za enotno, nerazdeljeno, krepko Zvezo. Predlagam, naj se še tu glasuje v tem smislu, da bomo na jasnem, še predno poda tajnik svoje poročilo.

Podpredsednik Križman se takoj oglasi proti predlogu.

Predsednik: Ni res, da bi bil agitiral za eno ali drugo stran. Pozival sem le, da se volijo delegati po proporcju. Tudi ko je šlo za pristop k Delavski zbornici, sem zadevo podpiral, ker je bila Del. zbornica na papirju poštena. Pozneje sem doživel razočaranje. Dajam Bollètov predlog na glasovanje.

Vsi delegati glasujejo za Zvezo.

Predsednik: Kdor je proti, dvigni roko!

Nihče proti.

Podpredsednik Križman čita program predavanj, ki jih priredi »Klub krščanskih socialistov« akademičnega društva »Adrijè« v Gorici in priporoča učiteljstvu, da se udeležijo v čim večjem številu. Po predavanju je vedno tudi debata.

Takoj zatem čita Zvezin tajnik Rodè poročilo za minulo leto. (Poročilo je bilo v celoti priobčeno v Učit. listu 16. septembra.)

Predsednik otvarja takoj po poročilu debato in da besedo tov. Hreščaku, ki izvaja bistveno sledeče misli:

L I S T E K

DANTE

14. septembra je slavila Italija 600 letnico nika politične enotnosti in združenja, ter bo smrti največjega svojega pesnika, predhodjevnika za svobodo in pravico: Danteja. Veliki Florentinec je prvi vrgel s prestola vladujočo latinščino ter pokazal sorojakom in vsemu svetu ogromno bogastvo in lepoto italijanskega jezikovnega zaklada. Zaraditega ga proslavlja Italija kot nacionalno svetinjo. V Danteju najdemo že začetek Renaissance, — dobe, ki pomeni v kulturni zgodovini narodov svetel žarek prosvetljenja. Za Alpami se je začelo žariti in v Italiji je zrevolucioniral sv. Francišek Asiški duševno življenje. In iz Florence (rojstno Dantejevo mesto) so se izlivali žarki prosvete po vsej Italiji. V tej dobi (l. 1265) je zagledal mojster vseh

mojstrov luč sveta. Vsi sistemi in predstave srednjega veka so se združili v tem gigantnem duhu, se izluščili in izčistili ter združeni s klasiko in pesnikovo komaj pomljivo fantazijo pokazali nove poti in smeri. In tako stoji Dante pred nami kot spomenik, ki pomeni konec ene dobe in začetek nove.

Dantejevi najznamenitejši deli sta: »Vita nuova« (novo življenje) in »Divina commedia«. Obe sta tako spojeni s pesnikovim življenjem, da moramo najprej spoznati usodo tega velikana in čas v katerem je živel, ako ju hočemo povsem razumeti. »Vita nuova« je mladostno delo, ki opisuje poetovo ljubezen do Beatrice z globoko nežnostjo v vezani in nevezani besedi. Toliko je čistosti v tej skrajno idealni ljubezni, da je naš napredni čas zamore komaj pojmiti. Zaraditega je to razmerje (ki ne hrepni po fizični posesti ljubljene) nekaterim le alegorija in simbol. A Beatrice ni posebljena abstrakcija, ampak

realno žensko bitje, ki se v radosti veseli, ki v tugi plaka in ki živi življenje svojih sovrstnic. Dante je prvič videl Beatrico komaj 9 let star; pa se je zjokal ginjenosti. Pozabil je ni do konca svojih dni. Brezmadežno čista je ostala ta ljubezen tudi ko se je Beatrice omožila z drugim. In ko je umrla ni po nehalo to čustvo, — zaplakalo je in zastokalo — in Dante je šel iskat tolažbe k filozofiji. »Upam povedati o njej, kar še ni nobeden povedal o nobeni«.

In je povedal v poznejši alegorični lirski. — Medtem ko se pozna »Novemu življenju« še vpliv provencijalnih trubadurjev, stoji Dantejevo nesmrtno delo »Divina commedia«, pred nami kot čudežni spomenik, katerega veličina sega v antiko, objemlje naš čas in gre preko nas. Fantazija, ki je ustvarila to delo, je morala biti nadčloveške veličine. A toliko je morala umetnikova duša prestatati, da je prehodila pot od božajoče, meh-

Uporabljam priložnost, da priklopim tajni kovcu poročilu o delovanju Zveze v minulemu letu takoj svojo oceno tega delovanja. Vsled napačnega tolmačenja pojma o diferenciaciji, ki sem jo prvič priporočal na seji upravnega odbora Zveze dne 24. marca t. l., stoji danes večina delegatov v polni vojni opremi nasproti meni, ki baje hočem Zvezo razbiti. In vendar nam niso bile diferencirane skupine že ob rojstvu Zveze nikaka ovira delovanja naše organizacije. Ko je šlo o tisti priliki za sprejem podružnice »Slomškove Zveze« v Idriji v članstvo Zveze, se je srečalo skoraj enoglasno načelo, da je vstop v Zvezo dovoljen tudi onim učiteljskim organizacijam, ki temelje na kakem političnem ali filozofskem naziranju. Tudi za bodočo prakso se je postavila že takrat norma, da bodo pripuščene v Zvezo vse one skupine, ki bi se vsled razlik v naziranjih eventualno formirale iz današnjih učiteljskih društev, ki slone le na načelu teritorialnega in zgolj strokovnega združevanja.

Kljub vsemu temu je beseda o diferenciaciji zadela na odločen odpor pri vseh tovariših v upravnem odboru. Instinktivno so se zgrabili za strokovnost Zveze, da bi preprečili na ta način v naši organizaciji grupacijo po razlikah političnega in svetovnega naziranja ter zahtevali od nas komunistov da se podvržemo imperativu »strokovnosti«.

Ker smatram diferenciacijo za predpogoj vsakega duševnega in strokovnega dela v Zvezi, zato smatram danes za svojo najvažnejšo nalogo, da osvetlim to hvalisano strokovnost naše Zveze od vseh strani.

Kakšno je današnje stanje naše organizacije? Stanje mrtvila in pokopanih upov! Dokaz za to trditev so mi brezštevilne resolucije obeh delegacijskih zborovanj, ki smo jih dosedaj obdrževali. Naj omenim le važnejše resolucije in sklepe: imamo tu predvsem vse zahteve po uredbi in nadzorstvu naših šol, proteste proti zapiranju šol zlasti v Istri, sklepi glede šolske autonomije, uredbe in seže učiteljskega in drugih srednjih šol, o pozuku italijanščine, o internaciji učiteljev, o preganjanju učiteljstva, o službeni dobi učiteljev in o ureditvi pokojninskih prejemkov.

Sklenilo se je, stopiti v ožje stike z organizacijami italijanskih kolegov, posvečiti vso pozornost našemu gmotnemu vprašanju, toliko z ozirom na osnovne naše plače, kolikor glede draginjskih doklad, za kar se je zahtevala redna komisija, ki bi imela postopoma regulirati naše doklade, sledile so naše zahteve po primerni remuneraciji ekstra naloženega dela i. t. d.

V kulturnem pogledu je sklenila delegacija, da se da na razpolago učiteljstvu cela vrsta predavanj za roditeljske sestanke ter zahtevala od odseka za izvenšolsko delo, da nadzira tozadevno učiteljevo delo in mu daje smernice.

Delegacija je pooblastila vodstvo, da razmišlja vprašanje o založništvu šolskih in dr. knjig v lastni režiji.

To in še mnogo drugega se je obravnavalo, predlagalo in sklenilo. In uspeh? Kolikor sklepov, skoraj toliko udarcev v vodo.

Tovariš predsednik je romal v potu svoje ga obraza dan zadnevom po strmih stopnicah k šolskim oblastnim s celimi pod pazduha-

mi protestov, predlogov in zahtev — toda zaman je bila vsa njegova agilnost in požrtvovalnost. Šolska oblast je kmalu izvohala, kakšna disciplinirana organizacija stoji za njim, in če ga je od začetka vsaj milostno izkomplimentirala z obljubami iz sobe, se ji danes ne zdi niti to več potrebno. Zveza osmih sto učiteljev s tako disciplino ne imponira nikomur več in to briskiranje je naš predsednik sam najbolje čutil.

Toliko v splošnem. Potrebno pa je, da poznažem slavno strokovnost naše Zveze na posameznih slučajih.

Lansko delegacijsko zborovanje je stalo pod poraznim vtisom preganjanja učiteljstva. Delegacija je mahoma spoznala, da je postavljena tu pred svojo najtežjo, a tudi najvažnejšo nalogo. Z energičnim ukrepom je morala dokazati *raison d'être* naše organizacije. Z odločnim protestom je zavzela enoglasno stališče proti krivičnemu preganjanju učiteljstva, ter naložila upravnemu odboru, da se posluži v boju zoper to krivico tudi najskrajnejših sredstev. Pod pritiskom te na videz kompaktne volje, in ker vsa druga sredstva niso pomagala, je upravni odbor sklenil osemdnevno protestno stavko. Toda čez nekaj časa je dobil predsednik eno sporočilo za drugim, same Jobove novice.

Odbor postojnskega učiteljskega društva je pod predsedstvom istega moža, ki je soglašal v upravnem odboru s sprejetim sklepom, sporočil predsedniku Zveze sledečo klasično odločitev: — Postojnsko učiteljsko društvo se izjavlja proti sklepu upravnega odbora; pripravljeno pa je stavkati namesto osmih le dva dneva, in tudi to le pod pogojem, da se prvi dan stavka za višje plače in še le drugi dan zaradi preganjanja učiteljstva. — Cenjena delegacija! Ta nemoralni Judežev sklep iz lanskega leta, ni prav nič oviral postojnskega učiteljskega društva, da je poslalo letos svoje delegate na zborovanje s striktnim naročilom, da morajo glasovati za krepko Zvezo. Tudi iz Istre smo dobili sporočilo, da bi tamkajšnje učiteljstvo najbrže ne preneslo prve preizkušnje naše moči. Upravnemu odboru so padle roke brez moči ob bok in od tistega dneva nas preganja zavest naše slabosti kot grozeč monstrum, hromi vse naše mišice, vso našo voljo ter nas je vrgel v objem oportunitizma.

Zveza se nahaja momentalno na opolzi vseči ravnini in drvi navzdol. Vsi drugi izrazi naše »strokovnosti« so le logična posledica naše nediscipliniranosti.

Naj omenim izmed mnogih samo še nekatere slučaje: Lansko leto je pozvala šolska oblast učiteljska društva, da imenujejo svoje delegate za deželno učiteljsko konferenco. Tej konferenci je bilo treba pripisovati izredno važnost, kajti imela je preučiti ves kompleks našega šolskega vprašanja, postaviti nov temelj naši šoli ter učiteljevemu pravnemu in gmotnemu položaju. Delegacija je sklenila, da imajo naši delegatje za to važno konferenco stopiti v stik z vodstvom Zveze, predno se podajo k razpravam. Kaj se je zgodilo? Sklicani so bili k nekaki predkonferenci in se iste udeležili, ne da bi predsednika Zveze niti obvestili o tem. Glavna konferenca se je vršila nekoliko mesecev pozneje, in sicer v istem času, ko je učiteljstvo

Istre preživljalo najgroznejše svoje dneve. V tem groznem momentu so stopili naši delegatje prvič pred zbrane naše šolske oblastnike in pred italijanske kolege in njihov pogum in njihova solidarnost s trpečimi istrskimi tovariši sta bila tako prekipevajoča, da niso dobili niti besedice protesta, ali vsaj apela na pravicoljubnost poklicanih činitelev, ki naj bi vzeli pod svojo zaščito preganjano istrsko rajo. Pač pa so hiteli zagotavljati svojo udanost novi domovini, kar moramo smatrati mi socialisti z ozirom na vedno zdihovanje naših nacionalističnih tovarišev po svobodnem solncu druge domovine le kot neiskrenost, ki mora skrajno nemoralno vplivati zlasti na vse naše mlajše učiteljstvo. Z ozirom na svobodno solnce te ali one domovine si pridržujemo socialistično orientirani učitelji, ki smo tudi člani Zveze, svoje posebno naziranje. Za svoje separatne potrebe naj si naši nacionalistični tovariši ustanove makar v okrilju Zveze svojo lastno skupino, ter naj ne izrabljajo »strokovnosti« Zveze v svoje politične svrhe.

Kot posebno važno deficitno postavko v našem strokovnem delu moram omeniti popolno desorganiziranost našega najvažnejšega dela v lanskem in letošnjem letu, t. j. delo ob novih učnih načrtih posebe in ob vsem kompleksu šolskega in učiteljskega vprašanja na splošno. Pri tem delu je Zveza pokazala, da ni dorasla svoji nalogi — Mene — tekel — ufarsin! Na svojo pest, brez enotnih navodil so poročevalci na okrajnih konferencah izvršili ogromno delo: postavljeni so bili pred ultimati, izdelati svoja strokovnjaška poročila v teku 14 dni, in to iz snovi, ki bi zahtevala predvsem mesece poglobitve in študija. Na ta način forsirana poročila naj služijo za temelj naši bodoči šoli. Velikanska, odgovornosti polna naloga slovenskega učiteljstva v Italiji se je izvršila po impulzu posameznikov, neorganizirano, neenotno, ne preštudirano, mimo Zveze, ki bi ravno ob tem strokovnem delu par excellence morala dokazati svoje eksistenčno pravo. Članom šolsko-političnega odseka je treba v ožgled njihove gorečnosti za strokovnost Zveze zaklicati »Hic Rhodus, hic salta«, ne pa da pridejo po enoletnem temeljitem spanju s te svoje Kralj Matjažev ture na delegacijsko zborovanje z devizo »Vsi za krepko Zvezo!«.

Tudi kar se tiče gmotnega vprašanja nista niti Zveza niti njeno glasilo izvršila v polni meri svoje dolžnosti. Prva vsled nezadostnega stika z italijanskimi učiteljskimi organizacijami, drugo vsled nezadostne informacije o tozadevnih akcijah italijanskega učiteljstva.

Cenjena delegacija! Bilo bi še marsikaj, kar bi se dalo izvleči iz magacina izpodbujevalnih posameznosti iz polpretekega časa naše Zveze. Razprostrimo pa preko vsega plašč pozabljenja! Naj samo še reasumiram na kratko dejstva, ki kažejo ravno vsled svoje konciznosti strokovnost naše Zveze v najjačji luči: nediscipliniranost, letargija, nedelavnost, malomeščansko neiskreno politikanstvo, sabotaža vodstvenih ukrepov, fabrika resolucij in protestov, grožnje brez dejanj, iskanje osebnih stikov mimo Zveze, strahopetnost. Evo vam Zveze v sami srajci!

Nadaljevanje prih.

ke Vita nuove do bronaste Divine commedie!

Dante ni stal ob strani ter gledal v življenje z viška navzdol, ampak pognal se je vanj z vso južno strastjo. Intenzivno se je udeleževal vseh bojev svojega južnega mesta. Tedaj sta bili boj dve struji: Beli in Črni. Beli so se hoteli emancipirati iz moči papežev, Črni pa so se oklepali in branili papeštvo. Dante je bil boj proti papeštvu. A Črni so zmagali in Dante je bil izgnan iz mesta, oropan vseh časti in vržen na cesto. Biti izgnan je pomenilo v tisti dobi isto kot biti zaznamovan v grški ali gobav v predkrščanski dobi. Dvajset let je potoval Dante po Italiji brez miru in brez cilja in večkrat je moral prosjačiti, da se je preživljal. (Bocaccio trdi da v Bologni.)

V tej dobi nesreče je nastala »Divina commedia«. Eterični, nežni pesnik ljubezni se je povzpел do sodnika, ki določuje zlu zaslužen

kazen in čednosti plačilo. Kar koli more človeško srce objeti: zlo in dobro, sovraštvo in ljubezen vse je v tej viziji v vseh nijansah razvrščeno. Plastika te italijanske biblije je tako silna, da omami tudi onega, ki ne išče skritih alegorij in simbolov.

Dante imenuje to delo komedijo, ker začne z grdim in groznim, ki je pekel in konča z lepim, ki so nebesa. Pesnitev je vizija, ki opisuje posmrtno stanje človeške duše.

V predvoru pekla srečamo vse one povprečne ljudi, ki niso v življenju ne škodili, ne koristili, to so taki ljudje, ki jih Dostojevski imenuje brezkoristne uši. Pravi grešniki so v peklju. Sredi pekla caruje princip vse zlobe: Lucifer.

Manjši grešniki se pokore v »Vicah«. V pekel in v vice spremlja pesnika Virgilij, ki je veljal v starem veku za največjega čarovnika in nastopa tu kot simbol univerzalne mo-

narhije, ki bo premagala anarhistično stanje sveta in zapodila volkuljo (pregreho) v pekel.

V nebesa spremlja Danteja Beatrice, simbol miru in čistosti. Povsod srečujemo ljudi, ki so živeli v Dantejevi dobi, posebno v Florenci. Dante se pogovarja z dušami teh ljudi. In ti pogovori vzbujejo gnus, grozo in globoko žalost. Razmotrivajo se globoka teološka in politična vprašanja in pred nami stoji vsa pravna vrednost tedanje Italije, ki je znala ljubiti, a še bolj temeljito sovražiti.

V Commediji vidimo simbol človeške duše. Iz nagnjenja k slabemu, se moramo izčistiti in zapustiti pot, ki vodi v greh. In to je mogoče s pomočjo uma, ki nam je od Boga dan.

Dante je duševna veličina univerzalnega pomena. Njegov pliv se je kazal v literaturah vseh narodov.

J. Ribičič.

